

PARENTAL EFFICIENCY AS A PREDICTOR OF PROBLEM SOLVING SKILLS OF MOTHERS WHO HAVE GIFTED KIDS WITH SPECIAL TALENTS**ÜSTÜN ZEKÂLI VE YETENEKLİ ÇOCUĞU OLAN ANNELERİN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN BİR YORDAYICISI OLARAK EBEVEYN YETKİNLİĞİ*****Umut Haydar COŞKUN¹, Tuğçe Merve SAĞIR², Alev GİRLİ³****Abstract**

The aim of the study is to determine whether parental efficiency levels of mothers who have gifted kids with special talents predict problem solving skills and to investigate parental efficiency and problem-solving skills in terms of several variables. With this aim, the sample includes 280 mothers whose kids are being educated in a science and art center with the diagnosis of being gifted with special talents living in İzmir, Aydın and Manisa; the research tools include Problem Solving Inventory, Parenthood Efficiency Scale for Mothers and Personal Information Form. As a result of the analysis performed, subdimensions of Parenthood Efficiency Scale for Mothers illustrates that emotional support, health, spare time management and discipline explain 29% of problem-solving skills of mothers who have gifted kids with special talents. School support, which is another scale subdimension, does not predict problem solving skills of mothers in a significant way. It is also seen that total points of mothers for problem solving skills and parenthood efficiency do not change depending on gender of the kids, number of the kids, the marriage togetherness status and the education status of their and their husbands, the perceived economic conditions. When the subdimensions of Parenthood Efficiency Scale are investigated, it is concluded that in school and spare time management subdimensions, only in a number of kids' variable, mothers with one kid differ from mothers with 2 or 3 kids in a significant way.

Key Words: Gifted, talented, parental efficacy, maternal efficacy, self-efficacy, problem solving.

Özet

Araştırmanın amacı üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin ebeveyn yetkinlik düzeylerinin problem çözme becerilerini yordayıp yordamadığının belirlenmesi ve üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin ebeveyn yetkinlik ile problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaçla, İzmir, Aydın ve Manisa'da ikamet eden, çocuğu üstün zekâli ve yetenekli tanısı ile bilim sanat merkezinde eğitim alan 280 anne araştırmanın örneklemini; Problem Çözme Envanteri, Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu araştırmanın ölçme araçlarını oluşturmuştur. Yapılan regresyon analizi sonucunda anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutları olan duygusal destek, sağlık, boş zaman yönetimi ve disiplin alt boyutları üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme düzeylerinin %29'unu açıklamaktadır. Bir diğer ölçek alt boyutu olan okul desteği ise, annelerin problem çözme becerilerini manidar bir şekilde yordamamaktadır. Ayrıca annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik toplam puanlarının çocuklarının cinsiyetine, çocuk sayılarına, evlilik birlikteliği durumuna, eşinin ve kendisinin eğitim durumuna, algıladığı ekonomik gelire göre farklılaşmadığı görülmektedir. Ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutlarına bakıldığında ise, yalnızca çocuk sayısı değişkeninde okul ve boş zaman yönetimi alt boyutunda tek çocuklu annelerin 2 çocuklu ve 3 çocuklu annelere göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üstün zekâ, üstün yetenek, özel yetenekli, ebeveyn yetkinlik, özyeterlik, problem çözme.

* Bu çalışma 1. Uluslararası Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Sempozyumu'nda (2-4 Mayıs 2019) sözlü bildiri olarak yer almıştır.

1. Doktora öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye, uhcoskun@hotmail.com, ORCID:0000-0002-0892-8175

2. Ar. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye, tugcegurlevik@gmail.com, ORCID 0000-0002-3140-4345

3. Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye, alev.girli@gmail.com, ORCID:0000-0002-4146-3103

1. Giriş

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların tanınması ve tanılama sonrası eğitimi antik çağlardan günümüze kadar sürmekte olan bir tartışmadır. Başlangıçta üstün zekâ tanrısal bir hediye olarak değerlendirilmekteyken, 20. yüzyılda üstün zekânın yanında özel yetenek, üstün yetenek kavramları da kullanılmaya başlamış, üstün yeteneğin ve üstün zekânın gelişiminde çevresel ve bireysel faktörlerin önemi vurgulanmıştır. 21. yüzyıla gelindiğinde ise, üstün yetenekli kavramı üstün zekânın yerine kullanılmaya başlamıştır (Ivleva, 2018; Robinson ve Clinkenbeard, 2008; Kirişçi ve Sak, 2018). Türkiye’de de benzer bir durumun olduğu, Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı’nda üstün zekâ yerine üstün yetenek kavramının kullanıldığı görülmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2013).

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların özel bir eğitime ya da yardıma gereksinim duymadığı ile ilgili toplumsal bir mitin bulunduğu vurgulansa da (Callard-Szulgit, 2003; Özbay, 2013; Winner, 1996), üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar ile ilgili çalışmalar büyük ölçüde eğitimleri ile ilişkilidir (Worrell, Subotnik, Olszewski-Kubilius ve Dixson, 2019). Türkiye’de de benzer bir durumun söz konusu olduğu bir meta-analiz çalışmasında ortaya konmuştur (Ayvacı ve Bebek, 2019). Bu durum üstün zekâlı ve yetenekli çocuklardan devletin, toplumun, ailelerin ve öğretmenlerin beklentileri ile ilgilidir. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar topluma katkı sunabilecek bir kaynak olarak değerlendirilmekte, destekleyici ve zorlayıcı bir eğitim ile özel bir alanda uluslararası anlamda kabul görmüş bir konuma erişebilecekleri vurgulanmaktadır (Bolat ve Tekin, 2017; Emir, 2017; Kanlı ve Emir, 2013; Robinson, 2008).

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların yüksek beklentilere sebebiyet veren bilişsel özellikleri normal gelişim gösteren akranları ile paralel ilerleyen farklı gelişim basamaklarını etkileyebilmektedir. Alanyazına göre üstün zekâlı ve yetenekli çocukların normal gelişim gösteren akranlarına göre sosyal ilişkilerinde ve duygusal gelişimlerinde dezavantajlarının oluşabileceğini bildiren çalışmalar bulunmaktadır (Callard-Szulgit, 2003; David, 2017; Eren, Ömerelli-Çete, Avcil ve Baykara, 2018; Karakuş, 2010; Yıldız, Altay ve Kılıçarslan-Toruner, 2017; Zeidner ve Matthews, 2017). Ancak üstün yetenekli çocuklar ile ilgili bildirilen dezavantajların ortaya çıkmasında ailesel ve çevresel faktörlerin önemli bir rolü bulunmaktadır (Dağlıoğlu, 2015; Jung ve Young, 2019; Saranlı ve Metin, 2012).

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların temel sosyal ihtiyaçları normal gelişim gösteren akranlarıyla benzerdir. Bir aile ile güvenli bir ilişki geliştirmek, ailesi tarafından sevilme, anlaşılma, desteklenme ve kabul edilmek bu sosyal ihtiyaçlardan bazılarıdır (Robinson, 2008). Ancak tanılama süreci öncesi ve sonrasında üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarıyla ilgili ebeveynlere yeni roller yüklenmekte, aileler bir yandan çocuklarının gereksinimlerini saptama ve gereksinimlerine ekonomi, fiziksel enerji ve zaman açısından kaynak yaratmakla uğraşmakta, diğer yandan çocuklarının beklentilere cevap verip veremeyeceği ile ilgili kaygı yaşamaktadır. Bu sebeplerle ebeveynler de çocuklarının gelişim basamaklarını uygun bir şekilde destekleyemeyeceklerine ya da çocuklarının potansiyellerine ulaşmalarında yeterli destekte bulunamayacaklarına ilişkin olumsuz bir inançlarının gelişmesi söz konusu olabilmektedir. Bu ortaya çıkan olumsuz inanç da üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal ve duygusal gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir (Karakuş, 2010; Dağlıoğlu ve Alemdar, 2010; Dağlıoğlu, 2015; Saranlı, 2015; Silverman, 1993).

Üstün yetenekli çocukları olan annelerin aldıkları sorumlulukları ne ölçüde yerine getirebildikleri ya da bu sorumluluklara ilişkin inançları ebeveyn yetkinlik kavramıyla açıklanabilir. Bandura (1977, 1988, 1994)’ya göre, ebeveynlerin çocukları ile ilgili ortaya çıkan bir probleme karşı nasıl bir yol izlediği, problemi çözmek için ne boyutta çaba harcadığı, çocukları ile ilgili ortaya çıkan gereksinimlerinin giderebileceği konusundaki inancı ebeveyn yetkinliğinin göstergesidir.

Ebeveyn yetkinliği ile ilgili yapılan çalışmalarda, ebeveyn yetkinliği arttıkça ebeveyn stresinin (Deater-Deckard ve Panneton, 2017), çocukla çatışma yaşamının (Demirtaş-Zorbaz, 2018), ebeveynlerin problem davranışlarının (Coleman ve Karraker, 1998) çocuklarının uyku problemlerinin (Heerman, Taylor, Wallston ve Barkin, 2017) azaldığı; ebeveyn arabuluculuğu becerilerinin (Wonsun, 2018), olumlu ebeveyn davranışlarının (Shim ve Lim, 2019), çocuklara sağlanan sosyal desteğin (Zhang ve Jin, 2016), çocukların akademik becerilerinin (Bojczyk, Haverback ve Pae, (2018), çocukların beslenme kalitelerinin (Rohde ve diğerleri, 2018) arttığı bildirilmektedir. Ayrıca Bandura, Barbaranelli, Caprara ve Pastorelli (2001), ebeveynlerin akademik yetkinliği, ebeveynlerin çocuklarının eğitimi ile ilgili beklentileri, çocukların akademik yetkinliği, çocukların eğitim ile ilgili hedefleri, çocukların ders başarısı ve son olarak çocukların sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında ebeveyn yetkinliğinin çocukların akademik yetkinliği ve çocukların akademik hedefleri üzerinde etkili olduğunu bulgulamıştır. Bu çalışmalar, ebeveyn yetkinliğinin normal gelişim gösteren çocukların pek çok gelişim basamağı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Ancak, üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar ile yapılan araştırmaların ise büyük ölçüde eğitimleri ile alakalı olduğu, ebeveyn etkisine dair daha az sayıda araştırma yapıldığı bildirilmektedir (Ayvacı ve Bebek, 2019; Worrell, Subotnik, Olszewski-Kubilius ve Dixson, 2019). Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ebeveynlerinin çocukları ile ilgili pek çok etmenle mücadele etmelerinin ve çoğunluğu eğitsel temelli pek çok problemi çözmelerinin beklenmesi onların profesyonel bir desteğe ihtiyaç duymasına neden olmaktadır (Altun ve Yazıcı, 2018).

Genel popülasyonda problem çözme yetileri güçlü ebeveynlerin ebeveyn yetkinlik düzeylerinin de yüksek olduğu (Bandura, 1988) düşünüldüğünde, ebeveyn yetkinliği ve problem çözme becerileri ile ilgili çalışmaların yapılması ile üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin gereksinimleri açısından veri sağlamaya katkıda bulunabilir. Ayrıca, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin gereksinimini belirleyen çalışmaların artması, ailelere yönelik rehberlik çalışmaları ve aile eğitimi programlarının içeriği için katkı sağlayabilir. Bu nedenlerle, sunulan bu çalışmanın amacı, üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan annelerin ebeveyn yetkinlik düzeylerinin problem çözme becerilerini yordayıp yordamadığını belirlemek ve ebeveyn yetkinlik ve problem çözme becerileri düzeylerinin bazı değişkenler açısından farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesidir.

2. Yöntem

2.1. Evren Örneklem

Bu araştırma çocukları üstün yetenekli tanısı almış ve 2018-2019 yılında İzmir, Aydın ve Manisa illerinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezleri'nde eğitim görmeye devam eden 280 anne ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini belirlenirken Bilim ve Sanat Merkezi'nin erişebilirliği göz önüne alınarak kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi seçilmiştir. Kolay ulaşılabilir örneklem, zaman ve kaynak yönetimi açısından fayda sağlayan bir örneklem yöntemidir (Büyüköztürk, 2009). Araştırmaya katılan annelerin üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarına ve kendilerine ilişkin sosyo-demografik bilgiler tablolastırılarak verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubu ile ilgili tanıtıcı bulgular

		Sayı	%
Üstün zekalı ve yetenekli çocuklarının cinsiyeti	Kız	106	37.9
	Erkek	174	62.1
Üstün zekalı ve yetenekli çocuklarının okul durumu	İlkokul	175	62.5
	Ortaokul	105	37.5
Ailelerindeki çocuk sayısı	Tek çocuk	101	36.1
	İki çocuk	149	53.2
	Üç çocuk	30	10.7
Annelerin eğitim düzeyi	İlkokul ve ortaokul	16	5.7
	Lise	30	10.7
	Üniversite	184	65.7
	Lisansüstü	46	17.9
Babaların eğitim durumu	İlkokulve Ortaokul	10	3.6
	Lise	38	13.6
	Üniversite	186	66.4
	Lisansüstü	46	16.4
Algılanan ekonomik gelir düzeyi	Kötü	18	6.5
	Orta	114	40.7
	İyi	62	22.7
	Çok iyi	86	30.7

Katılımcıların üstün zekalı ve yetenekli çocuklarının %37,9'u (n=106) kız ve %62,1'i (n=174) erkektir. Katılımcıların üstün zekalı ve yetenekli çocuklarının %62,5'i (n=175) ilkokul öğrencisi, %37,5'i (n=105) ortaokul öğrencisidir. Katılımcıların üstün zekalı ve yetenekli çocuklarının %53,2'si (n=149) 1 kardeşe, %10,7'si (n=30) 2 kardeşe sahipken, %36,1'inin (n=101) kardeşi yoktur. Katılımcıların %5,7'si (n=16) ilkokul ve ortaokul mezunu, %10,7'si (n=30) lise mezunu, %65,7'si (n=184) üniversite mezunu, %17,9'u (n=46) lisansüstü mezunudur. Katılımcıların eşlerinin %3,6'sı (n=10) ilkokul ve ortaokul mezunu, %13,6'sının (n=38) lise mezunu, %66,4'ü (n=186) üniversite mezunu, %16,4'ü (n=46) lisansüstü mezunudur. Katılımcıların %6,5'i (n=18) kötü, %40,7'si (n=114) orta, %22,1'i (n=62) iyi, %30,7'si (n=86) çok iyi ekonomik düzeye sahip olduğunu algılamaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada annelerin problem çözme becerilerini ölçmek için "Problem Çözme Envanteri", annelerin ebeveyn yetkinlik düzeylerini ölçmek için "Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği", kendilerinin ve çocuklarının sosyo-demografik özelliklerini belirlemek üzere ise araştırmacılar tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

2.2.1. Problem Çözme Envanteri

Envanterin amacı bireylerin problem çözme ile ilgili davranış ve tutumlarını ortaya çıkarmaktır. Envanterin ölçmeye çalıştığı “problem” kavramı oldukça geniş bir tanıma sahiptir. Depresyon, akran ve çocuk ilişkileri, boşanmaya karar verme gibi pek çok kişisel problemi ifade etmektedir. Ayrıca envanter bireylerin problem çözme yetilerini ve tarzlarını yansıtmayı amaçlamaktadır (Taylan, 1990). Ölçeğin aslı Heppner ve Petersen (1982) tarafından geliştirilmiştir ve 35 maddeden oluşan 6’lı likert tipi bir ölçektir. 3 alt ölçeği bulunmaktadır. Ölçeğin ülkemizdeki geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları (Taylan, 1990) tarafından yapılmıştır. Özgün formda olduğu gibi Problem Çözme Güveni, Yaklaşım-Kaçınma ve Kişisel Kontrol alt ölçekleri bulunmaktadır. Ancak ölçeğin alt ölçeklerinin Türk kültürüne uyumsuz olması sebebiyle alanyazında toplam puan olarak kullanılmaktadır (Çam, 2016). Ölçeğin 3 sorusu değerlendirmeye alınmamaktadır. Bu sebeple ölçekten 32 ile 192 arasında bir puan alınabilmektedir. Alınan toplam puanın yüksek olması bireyin problem çözme becerisinin düşük olduğu; alınan puanın düşük olması bireyin problem çözme becerisinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Çam, 2016; Üstün ve Bozkurt, 2003).

2.2.2. Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği

Ölçeğin özgün formu Coleman ve Karraker (2000) tarafından geliştirilmiştir. Özgün form 36 madde 5 alt boyuttan oluşmakta olup, 1 (Tamamen Katılmıyorum) – 6 (Tamamen Katılıyorum) şeklinde puanlaması bulunan likert tipi bir ölçektir. Özgün form, 5-12 yaş aralığında çocukları olan 145 anne ile geliştirilmiştir. Ölçeğin disiplin, okul desteği, boş zamanları değerlendirme, duygusal destek ve sağlık alt boyutları bulunmaktadır. Türkiye’de geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ise Demir (2015) tarafından Antakya’da özgün formun geliştirilmesi aşamasındakine benzer sosyo-demografik özelliklere sahip anneler ile yapılmıştır. Ayrıca ölçeğin 36-66 aylık çocuğa sahip anneler için de kullanıldığı görülmektedir (Yurtsever Kılıçgün, 2017). Demir (2015) ilk aşamada ölçeğin faktör yapısını belirlemek için 432 anne ile; ikinci aşamada ölçüt bağıntılı geçerlik ve tekrar test güvenilirlik çalışmaları için 111 anne ile çalışmıştır. Özgün formun geliştirilme aşamasında olduğu gibi ölçek 5 boyutlu olarak değerlendirilmiş ve faktör yükü .40’dan büyük maddeler sürece katılmıştır. Özgün formun sağlık alt boyutunda yer alan 4 madde .40 faktör yükünü karşılamadığı için ölçekten çıkarılmış ve ölçek nihai olarak 32 maddeden oluşmuş, fakat özgün formunda olduğu gibi 5 alt boyutunu korumuştur. Sonuç olarak, ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmasında Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği uygulanmış ve bu ölçeğin toplam puanı ile Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği toplam puanları arasındaki korelasyon .91 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .79 olarak bulunurken, test-tekrar test güvenilirlik sonucu ise .84 olarak bulunmuştur.

2.2.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu aracılığıyla üstün yetenekli çocuğun cinsiyeti, okul durumu ve kardeş sayısı; annelerin eğitim durumu, eşlerinin eğitim durumu, algılanan ekonomik düzeyleri, evlilik birlikteliği durumları belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Bilim ve Sanat Merkezleri’nde uygulama yapılabilmesi için önce Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’ne etik kurul başvurusu yapılmıştır. Etik kurul başvurusunun kabulünün ardından araştırmacılar tarafından Millî Eğitim Bakanlığı’ndan ilgili

izinler alınmıştır. Daha sonra ise gönüllü katılımcılara ulaşılmış, Problem Çözme Envanteri, Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu'nu doldurmaları istenmiştir. Gönüllü katılımcıların doldurduğu ölçme araçlarından elde edilen veriler SPSS 23.0 paket programına aktarılmıştır.

Üstün yetenekli çocukların ve annelerinin sosyo-demografik özellikleri tanımlayıcı istatistiklerle incelenmiş, ayrıca Levene testi ve Shapiro-Wilk testi gerçekleştirilmiş, basıklık çarpıklık değerlerine bakılmış, normal dağılımın söz konusu olduğu görülmüştür. Annelerin problem çözme becerilerinin ebeveyn yetkinlik düzeylerini yordayıp yordamadığı adimsal regresyon analizi ile gerçekleştirilirken, öncesinde basıklık ve çarpıklık değerlerinin yanında, çoklu bağlantılılık sorununun olup olmadığı Tolerans ve VIF değerleri ile incelenmiştir. Son olarak, çeşitli sosyo-demografik değişkenlere göre annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığı t testi ve tek yönlü Anova analizi ile incelenmiştir.

3. Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda üstün yetenekli çocuğu olan annelerin ebeveyn yetkinlik düzeylerinin problem çözme becerilerini ne derece yordadığını saptamak amacıyla regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. İlk olarak analize giren betimleyici istatistikler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Ölçme Araçlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	N	\bar{X}	sd	ranj	Basıklık	Çarpıklık
Problem Çözme	280	71.25	16.88	94	.197	.665
Disiplin	280	36.34	8.28	36	-.044	-.654
Sağlık	280	17.25	1.47	10	-.757	.290
Okul Desteği	280	34.68	3.74	25	.558	-.209
Duygusal Destek	280	37.68	4.08	20	-.943	-.953
Boş Zaman Yönetimi	280	34.47	4.76	24	-.669	.400

Tablo 2'ye göre problem çözme puanı ortalaması $\bar{X} = 71.28$ ($\sigma = 16.88$); anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutları ortalamaları disiplin $\bar{X} = 36.34$ ($\sigma = 8.28$); sağlık $\bar{X} = 17.25$ ($\sigma = 1.47$); okul desteği $\bar{X} = 34.68$ ($\sigma = 3.74$); duygusal destek $\bar{X} = 37.68$ ($\sigma = 4.08$); boş zaman yönetimi $\bar{X} = 34.47$ ($\sigma = 4.76$)'dir. Ayrıca basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerlerinin -1 ve +1 arasında olduğu görülmektedir. Yordayıcı değişkenlerin kendi aralarında çoklu bağlantılılık sorunu olup olmadığını test etmek için tolerans değerlerine ve varyans büyüme faktör (VIF) değerleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Ebeveyn Yetkinlik Alt Boyutları Değişkenlerine İlişkin VIF ve Tolerans Değerleri

Yordayıcı Değişkenler	Alt Boyutlar	Tolerans	VIF
Ebeveyn Yetkinlik	Sağlık	.702	1.424
	Disiplin	.684	1.462
	Okul	.662	1.510
	Duygusal Destek	.581	1.722
	Boş Zaman Yönetimi	.713	1.402

Bağımlı Değişken: Problem Çözme

Tolerans değerlerinin .20'den büyük olması tolerans değerleri açısından çoklu bağlantılılık sorunu olmadığını, VIF değerlerinin 5'den küçük olması VIF değerleri açısından da çoklu bağlantılılık sorunu olmadığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2009). Tablo 3 incelendiğinde yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantılılık sorunu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Problem çözme becerileri ile ebeveyn yetkinlik altboyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi yapılmış, elde edilen sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Problem Çözme Becerileri ile Ebeveyn Yetkinlik Altboyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

	1	2	3	4	5	6
1	Problem Çözme					
2	Disiplin	-0.373				
3	Sağlık	-0.366	0.304			
4	Okul Desteği	-0.315	0.402	0.459		
5	Duygusal Destek	-0.486	0.500	0.458	0.424	
6	Boş Zaman Yönetimi	-0.357	0.399	0.305	0.400	0.464

Korelasyon katsayıları yorumlanırken korelasyonun 0 ve 0.30 arasında olması ilişkinin bulunmadığı, 0.31 ve 0.49 arasında olması zayıf ilişki, 0.50 ve 0.69 arasında olması orta derecedeki bir ilişki, 0.70 ve 1.00 arasında olması ise yüksek bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Sönmez ve Alacapınar, 2011). Tablo 4'te görüldüğü üzere, problem çözme becerileri ile ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutları skorları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<01$). Ayrıca ebeveyn yetkinlik alt boyutları skorları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<01$). Daha önce çoklu regresyon analizi varsayımlarının incelenmesi yapılmış, varsayımların karşılanmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Varsayımların karşılanması sayesinde de üstün yetenekli çocukların annelerinin özyeterlik düzeylerinin problem çözme becerilerini manidar şekilde yordayıp yordamadığını incelemek için çoklu regresyon analizinin yapılması uygun bulunmuştur. Araştırmada çoklu

regresyon analizlerinden adımsal regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Tablo 5'te bu amaç doğrultusunda yapılan doğrusal regresyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5

Ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutlarının problem çözme becerilerini yordamasına ilişkin R ve R2 değişimi

MODEL	ÇOKLU	R ²	R ²	F	sd1	sd2	F Değişim P
N=280	R	Değişim	Değişim				
a)	.486 ¹	.236	.236	86.016	1	278	.000
b)	.512 ²	.262	.026	9.818	1	277	.002
c)	.532 ³	.283	.021	8.056	1	276	.005
d)	.542 ⁴	.294	.011	4.211	1	275	.041

Bağımlı değişken : Problem çözme becerileri.

1. Yordayıcılar: Duygusal Destek; 2. Yordayıcılar: Duygusal Destek ve Sağlık; 3. Yordayıcılar: Duygusal Destek, Sağlık, Disiplin ; 4. Yordayıcılar: Duygusal Destek, Sağlık, Disiplin, Boş Zaman Yönetimi

Tablo 5'te de görüldüğü gibi, ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutu olan duygusal destek annelerin problem çözme becerilerinin %24'ünü açıklamaktadır. İkinci modelde görüldüğü gibi ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutu olan sağlık, duygusal destek alt boyutları ile birlikte annelerin problem çözme becerilerinin %26'sını açıklamaktadır. Üçüncü modelde görüldüğü gibi, ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutu olan disiplin, sağlık ve duygusal destek alt boyutları ile birlikte annelerin problem çözme becerilerinin %28'sini açıklamaktadır. Dördüncü modelde, ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutu olan boş zaman yönetimi, disiplin, sağlık ve duygusal destek alt boyutları ile birlikte annelerin problem çözme becerilerinin %29'unu açıklamaktadır. Anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutu olan duygusal destek, sağlık, disiplin ve boş zaman yönetiminin annelerin problem çözme becerilerini manidar bir şekilde yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla kurulan regresyon modelindeki R'nin manidarlığını test eden ANOVA testi sonucu Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6

Regresyon modelinin ANOVA analizi

Model	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
e) Regresyon	23402.03	4	5850,51	28.652	.000
Artık Değerler	56152.47	275	204,19		
Toplam	79554,50				

Bağımlı değişken : Problem Çözme Becerileri

Yordayıcılar: Anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeğinin alt boyutları olan duygusal destek, sağlık, disiplin, boş zaman yönetimi

Tablo 6 incelendiğinde regresyon modelinin anlamlılığını test eden ANOVA testi sonucundaki p değeri .01'den küçük olduğu için (p=.000), yordanan değişkenle yordayıcı değişkenler arasındaki ilişki .01 düzeyinde manidardır. Anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği

alt boyutları olan duygusal destek, sağlık, disiplin ve boş zaman yönetiminin üstün yetenekli çocuğu olan annelerin mutluluk düzeylerini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonucu Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Regresyon Modeli Analiz Sonuçları

Model	Standartlaştırılmamış		Standartlandırılmış				
	Katsayılar		Katsayılar				
	B	Standart Hata	B	t	p	Pearson	Kısmi r
1. (Sabit)	173.367	10.974		15.798	.000		
2. Duygusal							
Destek	-1.18	.274	-.284	-4.297	.000	-.486	-.251
3. Sağlık							
	-1.89	.657	-.165	-2.875	.004	-.366	-.171
4. Disiplin							
	-.287	.122	-.140	-2.343	.020	-.373	-.140
5. Boş Zaman							
Yönetimi	-.428	.209	-.121	-2.052	.041	-.357	-.123

Bağımlı değişken : Problem çözme

Tablo 7’ye göre üstün yetenekli çocuğu olan anneler üzerinde etkisi olduğu düşünülen ebeveyn yetkinlik düzeyleri (duygusal destek, sağlık, disiplin, boş zaman yönetimi ve okul) değişkenlerine yönelik yapılan çoklu regresyon yöntemlerinden aşamalı regresyon analizi sonucunda modele dâhil edilen 4 değişken (duygusal destek, sağlık, disiplin ve boş zaman yönetimi) üstün yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme düzeyleri ile orta düzeyde anlamlı ilişki vermektedir [$R=0.542$, $F(4.211)=36.092$, $p=.000$]. Anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği duygusal destek alt boyutu B duygusal destek=-1.18’dir. Başka bir ifade ile anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği duygusal destek alt boyutu puanlarındaki bir birimlik artış, annelerin problem çözme becerileri puanları üzerinde 1.12 birimlik bir azalışa neden olmaktadır. Anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği sağlık alt boyutu B sağlık=-1.89’dur. Başka bir ifade ile anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği sağlık alt boyutu puanlarındaki bir birimlik artış, annelerin problem çözme becerileri puanları üzerinde 1.89 birimlik bir azalışa neden olmaktadır. Anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği disiplin alt boyutu B disiplin=-0.29’dur. Başka bir ifade ile anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği disiplin alt boyutu puanlarındaki bir birimlik artış, annelerin problem çözme becerileri puanları üzerinde 0.29 birimlik bir azalışa neden olmaktadır. Anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği boş zaman yönetimi alt boyutu B boş zaman yönetimi=-0.43’tür. Başka bir ifade ile anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği boş zaman yönetimi alt boyutu puanlarındaki bir birimlik artış, annelerin problem çözme becerileri puanları üzerinde 0.43 birimlik bir azalışa neden olmaktadır.

Çoklu doğrusal regresyon analizinde, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkene ilişkin önem derecelerini yorumlarken edilmiş regresyon katsayı değeri olarak gösterilen β (beta) değerlerine bakılmaktadır. En yüksek beta değerine sahip olan değişken diğerlerine göre en önemli yordayıcıdır (Büyüköztürk, 2009). Tablo 8’de verilen standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, yordayıcı değişkenlerin, ortaokul öğrencilerinin mutluluk düzeyleri

üzerindeki görelî önem sırası; duygusal destek ($\beta = -.284$), sağlık ($\beta = .165$), disiplin ($\beta = -.140$), boş zaman yönetimi ($\beta = -.121$) şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde yordayıcı tüm değişkenler içerisinde, duygusal destek ($t = -4,30$, $p = .000$), sağlık ($t = -2,88$, $p = .004$), disiplin ($t = -2,34$, $p = .020$), boş zaman yönetimi ($t = -2,05$, $p = .041$), üstün yetenekli çocuğu olan anneler üzerinde manidar yordayıcılar oldukları görülmektedir. Yordayıcı değişkenlerle üstün yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme düzeyleri arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlara bakıldığında duygusal destek ile problem çözme arasındaki korelasyonun ($r = -.486$), diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ise ($r = -.251$) olduğu; sağlık altboyutu ile problem çözme arasındaki korelasyonun alt boyutu arasındaki korelasyonun ($r = -.366$), diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ise ($r = -.171$) olduğu; problem çözme düzeyi ve disiplin arasındaki korelasyonun ($r = -.373$), diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ise ($r = -.140$) olduğu, problem çözme düzeyi ve boş zaman yönetimi arasındaki korelasyonun ($r = -.357$), diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ise ($r = -.123$) olduğu görülmektedir. Buna göre üstün yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme becerileri ve anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutlarından duygusal destek, sağlık, disiplin ve boş zaman yönetimi arasında negatif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Adımsal regresyon analizinin tamamlanmasının ardından üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme becerilerinin ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin çocuklarının cinsiyetine, çocuklarının okul düzeyine, kendilerinin evlilik birlikteliği durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız gruplar için t testi; annelerin eğitim düzeyine, eşlerinin eğitim düzeyine, algılanan ekonomik gelir düzeyine ve son olarak kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü Anova gerçekleştirilmiştir. İlk olarak üstün yetenekli çocuğun cinsiyeti değişkenine göre bağımsız gruplar için t testi Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8

Annelerin Problem Çözme Envanterinden, Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların çocuklarının cinsiyeti değişkenine göre t testi sonuçları

	Grup	N	Ortalama	ss	sd	t	p
Problem Çözme	Kız	106	73.29	16.53	278		
	Erkek	174	70.01	17.02	278	1.584	.112
Ebeveyn Yetkinlik	Kız	106	159.85	15.39	278		
	Erkek	174	160.75	17.55	278	.435	.664
Disiplin	Kız	106	36.53	7.82	278		
	Erkek	174	36.23	8.57	278	-.292	.770
Sağlık	Kız	106	17.22	1.49	278		
	Erkek	174	17.27	1.47	278	.292	.770
Okul Desteği	Kız	106	34.58	3.52	278		
	Erkek	174	34.75	3.88	278	.384	.701
Duygusal Destek	Kız	106	37.21	4.36	278		
	Erkek	174	37.93	3.89	278	1.423	.156

	Kız	106	34.31	4.67	278		
Boş Zaman	Erkek	174	34.56	4.83	278	.817	.669

$p > .05$

Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme toplam puanları çocuklarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(278) = 1584$; $p = .112 > .05$). Diğer bir ifadeyle, çocuklarının cinsiyetinin annelerin problem çözme becerisine etkisi yoktur. Aynı şekilde annelerin ebeveyn yetkinlik toplam puanlarının da üstün zekalı ve yetenekli çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(278) = .435$; $p = .664 > .05$).

Ayrıca annelerin ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar; disiplin alt boyutu için ($t(278) = -.292$; $p = .770 > .05$); sağlık alt boyutu için ($t(278) = .292$; $p = .770 > .05$); okul desteği alt boyutu için ($t(278) = .384$; $p = .701 > .05$); duygusal destek alt boyutu için ($t(278) = 1.423$; $p = .156 > .05$); boş zaman yönetimi alt boyutu için ($t(278) = .817$; $p = .669 > .05$)'dir. Tüm alt boyutlar çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin birliktelik durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için t testi uygulanmıştır.

Tablo 9

Annelerin Problem Çözme Envanterinden, Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların birliktelik durumu değişkenine göre t testi sonuçları

	Grup	N	Ortalama	ss	sd	t	p
Problem Çözme	Beraber	263	70.89	16.88	278		
	Ayrı	17	76.82	16.41	278	-1.407	.161
Ebeveyn Yetkinlik	Beraber	263	160.68	16.75	278		
	Ayrı	17	156.17	16.47	278	1.075	.283
Disiplin	Beraber	263	36.37	8.39	278		
	Ayrı	17	35.94	6.46	278	.206	.837
Sağlık	Beraber	263	17.27	1.49	278		
	Ayrı	17	16.88	1.22	278	1.063	.289
Okul Desteği	Beraber	263	34.72	3.75	278		
	Ayrı	17	34.05	3.63	278	.712	.477
Duygusal Destek	Beraber	263	37.73	4.03	278		
	Ayrı	17	36.59	4.77	278	1.119	.264
Boş Zaman	Beraber	263	34.58	4.70	278		
	Ayrı	17	32.70	5.55	278	1.578	.116

$p > .05$

Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme toplam puanları birliktelik durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(278) = -1.407$; $p = .161 > .05$). Diğer bir ifadeyle, birliktelik durumlarının annelerin problem çözme becerisine etkisi yoktur. Aynı şekilde annelerin ebeveyn yetkinlik toplam puanları da birliktelik durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(278) = 1.075$; $p = .283 > .05$). Ayrıca annelerin ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar; disiplin alt boyutu için ($t(278) = -.206$; $p = .837 > .05$); sağlık alt boyutu için ($t(278) = 1.063$; $p = .289 > .05$); okul desteği alt boyutu için ($t(278) = .712$; $p = .477 > .05$); duygusal destek alt boyutu için ($t(278) = 1.119$; $p = .264 > .05$); boş zaman yönetimi alt boyutu için ($t(278) = .1578$; $p = .116 > .05$)'dir. Tüm alt boyutlar birliktelik durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin çocuklarının okul durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için t testi uygulanmıştır.

Tablo 10

Annelerin Problem Çözme Envanterinden, Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların çocuklarının okul durumu değişkenine göre t testi sonuçları

	Grup	N	Ortalama	ss	sd	t	p
Problem Çözme	İlkokul	175	72.42	16.88	278		
	Ortaokul	105	69.30	16.79	278	1.504	.134
Ebeveyn Yetkinlik	İlkokul	175	160.01	15.80	278		
	Ortaokul	105	161.07	18.26	278	-.517	.605
Disiplin	İlkokul	175	35.77	1.53	278		
	Ortaokul	105	37.30	1.38	278	-1.509	.132
Sağlık	İlkokul	175	17.24	1.53	278		
	Ortaokul	105	17.27	1.38	278	-.147	.884
Okul Desteği	İlkokul	175	34.94	3.47	278		
	Ortaokul	105	34.25	4.13	278	1.488	.138
Duygusal Destek	İlkokul	175	37.69	3.78	278		
	Ortaokul	105	37.62	4.56	278	.132	.895
Boş Zaman	İlkokul	175	34.37	4.91	278		
	Ortaokul	105	34.63	4.53	278	-.437	.656

$p > .05$

Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme toplam puanları çocuklarının okul durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(278) = 1.504$; $p = .134 > .05$). Diğer bir ifadeyle, çocuklarının okul durumunun annelerin problem çözme becerisine etkisi yoktur. Aynı şekilde annelerin ebeveyn yetkinlik toplam puanları da üstün zekalı ve yetenekli çocuklarının okul durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(278) = -.517$; $p = .605 > .05$). Ayrıca annelerin ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutlarından aldıkları

puanlar; disiplin alt boyutu için ($t(278) = -1.509$; $p=.132>05$); sağlık alt boyutu için ($t(278) = -.147$; $p=.884>05$); okul desteği alt boyutu için ($t(278) = 1.488$; $p=.138>05$); duygusal destek alt boyutu için ($t(278) = .132$; $p=.895>05$); boş zaman yönetimi alt boyutu için ($t(278) = -.437$; $p=.656>05$)'dir. Tüm alt boyutlar çocukların okul durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin sahip oldukları çocuk sayısı değişkenine göre farklılaşım farklılaşmadığını belirlemek amacıyla uygun bulunan tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır.

Tablo 11

Annelerin Problem Çözme Envanteri'nden, Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanların çocuk sayısı değişkenine göre tek yönlü ANOVA testi sonuçları

	Grup	N	Ortalama	ss	sd	F	p
Problem Çözme	Tek çocuk	101	71.82	16.85	277	.295	.745
	İki çocuk	149	70.56	17.34	277		
	Üç çocuk	30	72.73	14.91	277		
Ebeveyn Yetkinlik	Tek çocuk	101	162.45	16.58	277	1.809	.166
	İki çocuk	149	159.89	15.79	277		
	Üç çocuk	30	156.13	21.01	277		
Disiplin	Tek çocuk	101	36.90	8.80	277	.368	.692
	İki çocuk	149	35.99	7.90	277		
	Üç çocuk	30	36.34	8.50	277		
Sağlık	Tek çocuk	101	17.25	1.51	277	.003	.997
	İki çocuk	149	17.27	1.41	277		
	Üç çocuk	30	17.23	1.65	277		
Okul	Tek çocuk	101	35.34	3.42	277	2.685	.043
	İki çocuk	149	34.40	3.66	277		
	Üç çocuk	30	33.87	4.82	277		
Duygusal Destek	Tek çocuk	101	37.96	4.25	277	1.806	.166
	İki çocuk	149	37.72	3.70	277		
	Üç çocuk	30	36.37	5.08	277		
Boş Zaman	Tek çocuk	101	34.99	4.48	277	3.412	.034
	İki çocuk	149	34.52	4.60	277		
	Üç çocuk	30	32.43	5.98	277		

$p>.05$

Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin çocuk sayılarına göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. ($p>.05$). Ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutlarına bakıldığı zaman ise, boş zaman yönetimi ve okul alt boyutlarının annelerin çocuk sayısına göre yetkinlik düzeyinin farklılaştığı ($p<.05$); duygusal destek, sağlık ve disiplin alt boyutlarının annelerin çocuk sayısı değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır ($p>.05$). Okul desteği ve boş zaman yönetimi alt boyutlarındaki farklılığın kaynağını incelemek için Post-Hoc testlerinden Tukey Testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda okul ve boş zaman yönetimi alt boyutunda tek çocuklu annelerin 2 çocuklu ve 3 çocuklu annelere göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin eğitim düzeyleri değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır.

Tablo 12

Annelerin Problem Çözme Envanteri'nden, Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanların eğitim durumu değişkenine göre tek yönlü ANOVA testi sonuçları

	Grup	N	Ortalama	ss	sd	F	p
Problem Çözme	İlk ve ortaokul	16	71.19	19.09	276	.328	.441
	Lise	30	68.57	14.85	276		
	Üniversite	184	71.81	16.18	276		
	Lisansüstü	50	70.82	19.91	276		
Ebeveyn Yetkinlik	İlk ve ortaokul	16	162.36	19.90	276	.557	.644
	Lise	30	163.67	14.02	276		
	Üniversite	184	159.71	16.37	276		
	Lisansüstü	50	160.40	18.67	276		
Disiplin	İlk ve ortaokul	16	38.88	8.07	276	.689	.559
	Lise	30	35.37	8.37	276		
	Üniversite	184	36.18	8.30	276		
	Lisansüstü	50	36.70	8.28	276		
Sağlık	İlk ve ortaokul	16	17.35	2.50	276	.888	.448
	Lise	30	17.60	.85	276		
	Üniversite	184	17.23	1.35	276		
	Lisansüstü	30	17.06	1.74	276		
Okul	İlk ve ortaokul	16	33.81	4.94	276	2.528	.058
	Lise	30	36.37	2.07	276		
	Üniversite	184	34.57	3.53	276		

	Lisansüstü	50	34.69	4.59	276		
	İlk ve ortaokul	16	38.56	3.14	276		
Duygusal Destek	Lise	30	39.27	2.74	276	2.194	.091
	Üniversite	184	37.40	4.02	276		
	Lisansüstü	50	37.36	4.97	276		
	İlk ve ortaokul	16	33.75	6.09	276		
Boş Zaman	Lise	30	35.07	4.91	276	.494	.687
	Üniversite	184	34.30	4.52	276		
	Lisansüstü	50	34.46	5.16	276		

$p > .05$

Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. ($p > .05$). Ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutlarına bakıldığı zaman ise, tüm alt boyutların annelerin eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır ($p > .05$). Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin eşlerinin eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla uygun bulunan tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır.

Tablo 13

Annelerin Problem Çözme Envanteri'nden, Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanların eşlerinin eğitim durumu değişkenine göre tek yönlü ANOVA testi sonuçları

	Grup	N	Ortalama	ss	sd	F	p
	İlk ve ortaokul	10	70.90	16.63	276		
Problem Çözme	Lise	38	68.50	18.10	276	.394	.758
	Üniversite	186	71.70	16.83	276		
	Lisansüstü	46	71.25	16.49	276		
	İlk ve ortaokul	10	161.50	10.27	276		
Ebeveyn Yetkinlik	Lise	38	160.29	17.75	276	.450	.718
	Üniversite	186	161.01	16.74	276		
	Lisansüstü	46	157.84	17.26	276		
	İlk ve ortaokul	10	34.00	8.43	276		
Disiplin	Lise	38	36.55	9.00	276	.447	.720
	Üniversite	186	36.60	8.32	276		
	Lisansüstü	46	35.63	7.56	276		

	İlk ve ortaokul	10	17.50	1.08	276		
Sağlık	Lise	38	17.03	2.17	276	.545	.652
	Üniversite	186	17.31	1.33	276		
	Lisansüstü	46	17.15	1.47	276		
Okul	İlkve ortaokul	10	36.00	1.15	276		
	Lise	38	34.97	3.83	276	.565	.639
	Üniversite	186	34.61	3.77	276		
	Lisansüstü	46	34.46	3.94	276		
Duygusal Destek	İlkve ortaokul	10	37.90	2.85	276		
	Lise	38	38.47	3.83	276	.891	.446
	Üniversite	186	37.63	4.11	276		
	Lisansüstü	46	37.02	4.38	276		
Boş Zaman	İlkve ortaokul	10	36.10	2.88	276		
	Lise	38	33.26	5.84	276	2.139	.096
	Üniversite	186	34.84	4.35	276		
	Lisansüstü	46	33.59	5.49	276		

$p > .05$

Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin eşlerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. ($p > .05$). Ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutlarına bakıldığı zaman ise, tüm alt boyutların eşlerin eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır ($p > .05$). Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin algıladıkları ekonomik düzeyleri değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla uygun bulunan tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır.

Tablo 14

Annelerin Problem Çözme Envanteri'nden, Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanların algıladıkları ekonomik durumları değişkenine göre tek yönlü ANOVA testi sonuçları

	Grup	N	Ortalama	ss	sd	F	p
Problem Çözme	Kötü	18	74.89	21.00	276		
	Orta	114	72.37	16.07	276	.744	.527
	İyi	62	69.89	17.07	276		
	Çok iyi	86	69.97	16.97	276		
Ebeveyn Yetkinlik	Kötü	18	159.22	13.85	276		
	Orta	114	160.75	15.82	276	.050	.985

	İyi	62	160.16	19.00	276		
	Çok iyi	86	160.37	17.01	276		
Disiplin	Kötü	18	35.39	7.74	276		
	Orta	114	36.46	8.29	276	.195	.900
	İyi	62	36.82	8.39	276		
Sağlık	Çok iyi	86	36.03	8.40	276		
	Kötü	18	17.16	1.65	276		
	Orta	114	17.27	1.45	276	.047	.987
Okul	İyi	62	17.21	1.54	276		
	Çok iyi	86	17.27	1.43	276		
	Kötü	18	34.61	3.63	276		
Duygusal Destek	Orta	114	34.89	3.16	276	1.113	.344
	İyi	62	33.94	4.62	276		
	Çok iyi	86	34.97	3.82	276		
Boş Zaman	Kötü	18	37.61	3.70	276		
	Orta	114	37.87	3.93	276	.230	.876
	İyi	62	37.68	4.08	276		
	Çok iyi	86	37.38	4.39	276		
	Kötü	18	34.44	4.53	276		
	Orta	114	34.25	5.08	276	.158	.924
	İyi	62	34.52	4.88	276		
	Çok iyi	86	34.72	4.34	276		

$p > .05$

Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin annelerin algıladıkları ekonomik düzeye göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. ($p > .05$). Ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutlarına bakıldığı zaman ise, tüm alt boyutların annelerin algıladıkları ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır ($p > .05$).

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan annelerin ebeveyn yetkinlik düzeylerinin problem çözme becerilerini yordayıp yordamadığını incelemek ve problem çözme ile ebeveyn yetkinlik düzeylerinin çeşitli sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılmıştır. Ebeveyn yetkinlik düzeyleri duygusal destek, disiplin, sağlık, okul desteği ve boş zaman yönetimi boyutlarıyla ölçülmüştür. Yapılan analizler sonucunda anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutları olan duygusal destek, sağlık, boş zaman yönetimi ve disiplin alt boyutları üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme

düzeylerinin %29'unu açıklamaktadır. Analizlere göre problem çözme düzeylerinin manidar yordayıcılarının göreceli olarak önem sırası duygusal destek, sağlık, disiplin ve boş zaman yönetimidir. Anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutu olan okul desteği ise, annelerin problem çözme becerilerini manidar bir şekilde yordamamaktadır. Bu sonuç, araştırma grubunda yer alan annelerin, üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarının gelişimlerine ya da çocuklarının potansiyellerine ulaşmalarında duygusal, sağlık, disiplin ve boş zaman yönetimi konusunda ortaya çıkabilecek sorunların çözümünde yeterli düzeyde ebeveyn becerileri gösterebilecekleri olarak yorumlanabilir. Alanyazında bu becerilere yeterli düzeyde sahip olmayan ebeveynlerin üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal ve duygusal gelişimini olumsuz etkileyebildiğini gösteren araştırma sonuçları ile (Dağlıoğlu ve Alemdar, 2010; Dağlıoğlu, 2015; Saranlı, 2015; Silverman, 1993) benzer sonuçlar ortaya koymuştur.

Regresyon analizinde, ebeveyn etkiliği alt boyutlarından en yüksek etki duygusal alt boyutu olarak saptanmıştır. Ebeveyn yetkinliği ilk olarak gebelik döneminde ortaya çıkmakta, doğum sonrası anne tarafından çocuğun duygusal gereksinimlerinin yerine getirilmesi ile devam etmektedir. Bu dönemde kurulan ilişkinin niteliği ebeveyn yetkinliğine ilişkin ilk işaretleri vermektedir (Aksoy ve Diken, 2009; Bohlin ve Hagekull, 1987; Redshaw, 2007). Yenidoğan-anne ilişkisi ile başlayan duygusal destek ebeveyn-çocuk alt sistemi devam ettiği sürece etkisini korumaktadır. Duygusal desteğin ebeveyn-çocuk alt sisteminde nispeten daha uzun zaman yer kaplaması görece önem sırasında önde olmasını açıklayabilir. Ayrıca üstün zekâlı ve yetenekli çocuklardan ve dolaylı olarak ailelerinden beklenen akademik başarı ve yüksek performans duygusal sorunlara yol açabilmektedir (Özbay, 2013). Sonuç olarak, problem çözme becerisi yüksek ebeveynlerin bu duygusal sorunlarla daha iyi baş ettiği söylenebilir.

Anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutu olan okul desteği alt boyutunun annelerin problem çözme becerilerini yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dağlıoğlu ve Alemdar (2009)'a göre çocukların herhangi bir gelişim basamağındaki hızlı artış, aile sorumluluğunu da aynı ölçüde arttırmaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan ebeveynlerden, sadece üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarının akademik başarıya ulaşmalarını desteklemeleri değil, aynı zamanda soyut bir kavram olan çocuklarının potansiyellerini ortaya koymalarına yardımcı olmaları da beklenmektedir. Bu sebeple üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan annelerin okul desteği yönünden yeterlikleri olsa dahi, çocuklarının potansiyellerine erişememeleri konusundaki kaygıları ve bu konuda kendilerini yetersiz hissetmeleri bu farklılaşmaya neden olmuş olabilir.

Annelerin problem çözme envanteri ve ebeveyn yetkinlik ölçeğinden aldıkları toplam puanların annelerin üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarının cinsiyetine, üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarının eğitim düzeyine, evlilik birliktelikleri durumuna, eşlerinin ve kendilerinin eğitim düzeylerine, algıladıkları ekonomik düzeylerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ebeveyn yetkinlik ölçeği alt boyutlarına bakıldığında ise, üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarının cinsiyetinin, üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarının eğitim düzeyinin, kendilerinin evlilik birlikteliği, eşlerinin ve kendilerinin eğitim seviyesi ve algıladıkları ekonomik düzeyleri değişkenlerinin alt boyutlarda farklılaşmadığı; yalnızca kardeş durumu değişkeninde okul ve boş zaman yönetimi alt boyutunda tek çocuklu annelerin 2 çocuklu ve 3 çocuklu annelere göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna varılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bu sonuçları yorumlamaya yardımcı olabilecek farklı demografik özelliklere sahip daha büyük örneklem grupları ile çalışmalar yapılmasına gereksinim olduğu görülmektedir. Ancak, ebeveyn yetkinliği ve problem çözme literatüründen elde edilen bilgiler doğrultusunda bazı değerlendirmeler yapılabilir. Ebeveyn yetkinliği, bireyin baş etme ya da belirli bir görevi yerine getirme konusunda kendisine olan güveniyle ilgilidir (Bandura, 1998). Ayrıca, yeterliliğini yüksek algılayan bireyler yeterliliğini düşük algılayan

bireylere göre daha çok çaba harcama eğilimindedir (Çubukçu ve Girmen, 2007). Çocukları üstün zekâlı ve yetenekli tanıdıktan sonra aileler çocuklarının genel sorumluluklarına ek olarak Bilim Sanat Merkezi'ne yönelik ihtiyaçlarına ve farklılaşan hobilerine yönelik kaynak ayırma gibi birçok yeni görev ya da sorumluluk üstlenmektedir. Problem çözme becerileri yüksek olan ebeveynlerin bu yeni sorumlulukları yerine getirmekte ya da bu yeni sorumluluklara adapte olmakta daha başarılı olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmanın sonucunda üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan annelerin ebeveyn yetkinlik düzeylerinin problem çözme becerilerini yordaması bu ilişkiyle açıklanabilir. Ancak, üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme becerilerini açıklayan alternatif değişkenlere gereksinim duyulmaktadır çünkü ebeveyn yetkinliğinin problem çözme becerilerini açıklama oranının düşük olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ebeveynlerin ebeveyn rolleri dışında rollerinin olduğunu görmek ve buna uygun alternatif değişkenler belirlemek faydalı olabilir. Bu durum, bu çalışmada yalnızca ebeveyn olarak kabul ettiğimiz katılımcıları daha geniş boyutta değerlendirmemizi sağlayabilir. Böylelikle ebeveyn yetkinliğini ve problem çözme becerisini bütünü bir parçası olarak tartışma olanağı bulabiliriz.

Araştırmada annelerin problem çözme ve ebeveyn yetkinlik düzeylerinin çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Alanyazında bu yönde az sayıda araştırma sonucunun bulunduğu ve bu çalışmalarda da araştırma bulgularına benzer şekilde çocuklarının cinsiyetinin annelerinin özyetkinlik düzeyleri üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını bildirdiği görülmüştür (Junttila, Vauras, ve Laakkonen, 2007; ; Ogelman ve Topaloğlu, 2016). Ebeveynlerin cinsiyet algılarındaki farklılıklar sosyo-kültürel ve eğitim düzeyi gibi pek çok değişkene bağlıdır. Bu bakış açısındaki farklılıklar ebeveyn yetkinliğini etkileyebilmektedir. Pajares (1996)'e göre eğitim düzeyi gibi değişkenler kontrol altına alındığında, annelerin ebeveyn yetkinliklerine yönelik algıları da değişebilir. Araştırmanın örnekleminin büyük bir bölümünün lisans ya da lisansüstü mezunu olması bu araştırma bulgusunun nedeni olabilir.

Annelerin ebeveyn yetkinlik ve problem çözme becerilerinin kendilerinin ve eşlerinin eğitim seviyesi ile algıladıkları gelir düzeyine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ebeveyn yetkinlik düzeylerinin eğitim seviyesi ve gelir düzeyi ile ilişkili olduğunu bildiren (Aksoy ve Diken, 2009; Coleman ve Karraker, 2000; Uysal ve Akman, 2016) ve bildirmeyen (Junttila, Vauras, ve Laakkonen, 2007; Krossbakken ve diğerleri, 2018; Ogelman ve Topaloğlu, 2016) çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu durum örneklem grubunun özellikleri ile açıklanabilir. Bu araştırma İzmir, Aydın ve Manisa'da bulunan Bilim ve Sanat Merkezleri'nde gerçekleştirilmiş, çocukları henüz bu merkezlerden yararlanmayan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların annelerini kapsamamaktadır. Bu durum sosyo-ekonomik değişkenlerin farklılaşmamasında rol oynamış olabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan annelerin boş zaman yönetimi ve okul desteği alt boyutlarının annelerin çocuk sayısına göre farklılaşması; duygusal destek, sağlık ve disiplin alt boyutlarının annelerin çocuk sayısı değişkenine göre farklılaşmamasıdır. Aile büyüklüğü, kardeş sayısı gibi değişkenler ebeveyn yetkinliğini etkilemektedir (Coleman, 1998). Üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan annelerin birden fazla çocuğu olması durumunda ebeveyn sorumluluklarının arttığı, bu sebeple üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarının okul sürecine ve boş zamanını değerlendirmeye yönelik katkı sağlamakta nispeten daha çok zorlandıkları sonucuna varılabilir.

Bu araştırma bulgularının genellenmesinde ve yorumlanmasında çalışmanın yalnızca üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitim gören anneler ile yapıldığı dikkate alınmalıdır. Ayrıca çalışma yalnızca anneler ile yapılmıştır. Günümüzde babaların eğitime katılımının önemi sıklıkla vurgulanmakta ve baba katılımı hızla artmaktadır. Gelecekteki çalışmalarda babaların da dâhil edilmesi, üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan

ebeveynlerin yetkinliği ve problem çözüme becerileri hakkında daha kapsamlı veriler elde edilmesine katkı sağlanabilir. Böylece ebeveynlere yönelik rehberlik ve aile eğitimi gibi hizmetlerin planlanmasına yönelik öneriler geliştirilebilir.

Kaynakça

- Aksoy, V. ve Diken, İ. H. (2009). Annelerin ebeveynlik öz yeterlik algıları ile gelişimi risk altında olan bebeklerin gelişimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara bir bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(01), 59-68.
- Ayvacı, H.Ş. ve Bebek, G. (2019). Türkiye’de üstün zekâlılar ve özel yetenekliler konusunda yürütülmüş tezlerin tematik incelenmesine yönelik bir çalışma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 45, 267-292.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1988). Self-efficacy conception of anxiety. *Anxiety Research*, 1(2), 77-98.
- Bandura, A. (1994). *Self-efficacy*. İçinde V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (pp. 71–81). New York: Academic Press.
- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, J. ve Pastorelli, C. (2001). Self-efficacy beliefs as shapers of children’s aspirations and career trajectories. *Child Development*, 72, 187–206.
- Bohlin, G.,ve Hagekull, B. (1987). Good mothering: Maternal attitudes and mother–infant interaction. *Infant Mental Health Journal*, 8, 352 – 363.
- Bojczyk, K. E., Haverback, H. R. ve Pae, H. K. (2018). Investigating maternal self-efficacy and home learning environment of families enrolled in head start. *Early Childhood Education Journal*, 46(2), 169-178.
- Bolat, Y. ve Tekin, M. (2017). Üstün yeteneklilerin eğitimi araştırmalarında eğilimler: yöntem bilimsel bir analiz, *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 8 (27), 609-629.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Callard-Szulgit R. (2003). *Parenting and Teaching The Gifted*. Lanham, MD: Scarecrow Education.
- Coleman, P. K. ve Karraker, K. H. (1998). Self-efficacy and parenting quality: Findings and future applications. *Developmental Review*, 18(1), 47-85.
- Coleman, P. K. ve Karraker, K. H. (2000). Parenting self-efficacy among mothers of school age children: Conceptualization, measurement, and correlates. *Family Relations*, 49(1), 13-24.
- Çam, S. (2016). İletişim becerileri eğitimi programının öğretmen adaylarının ego durumlarına ve problem çözme becerisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(12), 16-27.
- Çubukçu, Z. ve Girmen, P. (2007). Öğretmen adaylarının sosyal öz-yeterlik algılarının belirlenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1). 123-142.
- Dağlıoğlu, E. (2015). Erken çocuklukta üstün yetenek. F. Şahin (Ed.) *Üstün Zekalı Ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi* (pp. 75-92). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dağlıoğlu, H. E. ve Alemdar, M. (2010). Üstün yetenekli bir çocuğun ebeveyni olmak. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 849-860.

- David, H. (2017). Seeking Help for Young Gifted Children with Emotional or Educational Problems: Who Looks for Counseling? Part I: Between the Telephone Call and the Meeting. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 5(1), 55-68.
- Deater-Deckard, K. D. ve Panneton, R. (2017). *Parental Stress and Early Child Development*. Boston: Springer International Publishing.
- Demir, S. (2015). Anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), 282-297.
- Emir, S. (2017). *Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Program Tasarımı*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Eren, F., Ömerelli-Çete, A., Avcil, S. ve Baykara, B. (2018). Üstün yetenekli çocuklarda ve ailelerinde duygusal ve davranışsal özellikler. *Noropsikiatri Arsivi*, 55(2), 105-112.
- Heerman, W. J., Taylor, J. L., Wallston, K. A. ve Barkin, S. L. (2017). Parenting self-efficacy, parent depression, and healthy childhood behaviors in a low-income minority population: A cross-sectional analysis. *Maternal and Child Health Journal*, 21(5), 1156-1165.
- Hepner, P. P. ve Petersen, C. H. (1982). The development and implications of a personal problem-solving inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 29(1), 66-75.
- Ivleva, M. (2018). Evolution of the ideological content of the notion “giftedness”. *2nd International Conference on Culture, Education and Economic Development of Modern Society*, Moskova. Atlantic Press.
- Jung, J. Y. ve Young, M. (2019). The occupational/career decision-making processes of intellectually gifted adolescents from economically disadvantaged backgrounds: A mixed methods perspective. *Gifted Child Quarterly*, 63(1), 36-57.
- Junttila, N., Vauras, M., ve Laakkonen, E. (2007). The role of parenting self-efficacy in children's social and academic behavior. *European Journal of Psychology of Education*, 22(1), 41-61.
- Kanlı, E. ve Emir, S. (2013). Probleme Dayalı Fen ve Teknoloji Öğretiminin Üstün Zekalı ve Normal Öğrencilerin Başarı ve Yaratıcı Düşünme Düzeylerine Etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 7(2), 18-45.
- Karakuş, F. (2010). Üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 6(1), 127-144.
- Kirişçi ve Sak (2018). Özel yetenek tanımı sınıflamaları ve kuramları. İçinde M.A. Melekoğlu ve U. Sak (Ed.), *Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek* (pp. 135-152). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Krossbakken, E., Torsheim, T., Mentzoni, R. A., King, D. L., Bjorvatn, B., Lorvik, I. M., ve Pallesen, S. (2018). The effectiveness of a parental guide for prevention of problematic video gaming in children: A public health randomized controlled intervention study. *Journal of Behavioral Addictions*, 7(1), 52-61.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı (2013-2017)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Ogelman, H. G. ve Topaloğlu, Z. Ç. (2014). 4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne-babalarının ebeveyn özyeterliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 241-271.
- Özbay, Y. (2013). *Üstün Yetenekli Çocuklar Ve Aileleri*. Ankara: Hangar Marka İletişimi ve Reklam Hizmetleri.

- Redshaw, M. E. (2007). Mothers of babies requiring special care: attitudes and experiences. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 15(2), 109-120.
- Robinson, A. ve Clinkenbeard, P. R. (2008). History of giftedness: Perspectives from the past presage modern scholarship. İçinde S. I. Pfeiffer (Ed.) *Handbook of Giftedness in Children* (pp. 13-31). Boston: Springer.
- Robinson, N. M. (2008). The social world of gifted children and youth. . İçinde S. I. Pfeiffer (Ed.) *Handbook of Giftedness in Children* (pp. 33-52). Boston: Springer.
- Rohde, J. F., Bohman, B., Berglind, D., Hansson, L. M., Frederiksen, P., Mortensen, E. L., ... ve Rasmussen, F. (2018). Cross-sectional associations between maternal self-efficacy and dietary intake and physical activity in four-year-old children of first-time Swedish mothers. *Appetite*, 125, 131-138.
- Saranlı, A. G. (2015). Üstün Yeteneklilerin Ailelerinin Eğitimi. F. Şahin (Ed.) *Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi* (pp. 210-233), Ankara: Pegem Akademi Yayınevi
- Saranlı, A. G. ve Metin, N. (2012). Üstün yetenekli çocuklarda gözlenen sosyal-duygusal sorunlar. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 45(1) Shim, S. Y. ve Lim, S. A. (2019). Paternal self-efficacy, fathering, and children's behavioral problems in Korea. *Journal of Child and Family Studies*, 1-9, 139-163.
- Silverman, L. K. (1993). Counseling the gifted and talented. Denver: Love Publishing.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2011). *Örneklendirilmiş Bilimsel Arastırma Yöntemleri*. Ankara: Ani Yayıncılık.
- Taylan, S. (1990). Heppner'in problem çözme envanterinin uyarılama, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara*.
- Uysal, H. ve Akman, B. (2016). Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme ölçeği'nin türkçe'ye uyarılama çalışması. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 419-446.
- Üstün, A., ve Bozkurt, E. (2003). İlköğretim okulu müdürlerinin kendilerini algılayışlarına göre problem çözme becerilerini etkileyen bazı mesleki faktörler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11(1), 13-20.
- Winner, E. (1996). *Gifted children, Myths and realities*. New York: Basic Books.
- Wonsun, S. (2018) Empowered parents: the role of self-efficacy in parental mediation of children's smartphone use in the United States, *Journal of Children and Media*, 12(4), 465-477,
- Worrell, F. C., Subotnik, R. F., Olszewski-Kubilius, P. ve Dixson, D. D. (2019). Gifted students. *Annual review of psychology*, 70, 551-576.
- Yıldız., S., Altay, N. ve Kılıçarslan-Toruner E. (2017). Health, care and family problems in gifted children: A literature review. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 5(3), 15-24.
- Yurtsever Kılıçgün, M. (2017). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların annelerinin öz yeterlilik durumlarının incelenmesi. *Eğitime Farklı Bakış*, 1, 91-101.
- Zeidner, M. ve Matthews, G. (2017). Emotional intelligence in gifted students. *Gifted Education International*, 33(2), 163-182.
- Zhang, Y. ve Jin, S. (2016). The impact of social support on postpartum depression: The mediator role of self-efficacy. *Journal of Health Psychology*, 21(5), 720-726.

EXTENDED ABSTRACT

Parental efficiency as a predictor of problem solving skills of mothers who have gifted kids with special talents

Introduction

The basic social needs of gifted and talented children are similar to their normal peers. To develop a safe relationship with a family, to be loved by the family, to be understood, supported and accepted by them are some of these social needs (Robinson, 2008). However, before and after the diagnostic process, parents have new roles in relation to their gifted and talented children, while families are struggling to identify the needs of their children and to provide resources for their needs in terms of economics, physical energy and time, and have concerns about whether their children can respond to their expectations. For these reasons, it is possible to develop a negative belief that parents cannot support their children's development steps appropriately or that they cannot provide adequate support for their children to reach their potential. To what extent mothers with gifted children can fulfill their responsibilities or have beliefs about these responsibilities can be explained by the concept of parental competence. According to Bandura (1977, 1988, 1994), parents' beliefs about what they do for a problem that arises in relation to their children, the extent to which they strive to solve the problem, and their need for their children, are the indicators of parental competence.

From the related literature reviews, it is seen that parent efficiency has an impact on many developmental stages of children. Studies conducted with gifted and talented children have been reported to be mostly related to their education, and less research on parental influence is reported (Ayvaci and Bebek, 2019; Worrell, Subotnik, Olszewski-Kubilius and Dixson, 2019). The parents of gifted and talented children need professional support because they are expected to combat many factors related to their children and parents with strong problem-solving abilities in the general population have high parental efficiency levels (Bandura, 1988). It is thought that this study on efficiency and problem solving skills can help to determine the needs of families and to contribute to experimental studies such as future family education programs. The aim of this study is to determine whether the parental efficiency levels of gifted and talented children predict the problem-solving skills and to determine whether the levels of parent efficiency and problem-solving vary in terms of some variables.

Method

This research was carried out with 280 mothers who had been diagnosed as gifted children and continued to study in the Science and Art Centers in İzmir, Aydın and Manisa in 2018-2019. In determining the sample of the study, easy accessible sampling method was chosen by taking into consideration the accessibility of Science and Art Center. It is a sampling method that provides benefits in terms of time and resource management (Büyüköztürk, 2009). The Problem Solving Inventory, Parenthood Efficiency Scale for Mothers and the Personal Information Form developed by the researchers formed the measurement tools of the study.

After obtaining the permits, the volunteer participants were contacted and asked to complete the Problem Solving Inventory, the Parenthood Efficiency Scale for Mothers and the Personal Information Form. The data obtained from the measurement tools filled by the volunteer participants were transferred to the SPSS 23.0 package program. The socio-demographic characteristics of the gifted children and their mothers were analyzed with descriptive statistics. Levene test and Shapiro-Wilk test were performed. It was observed that there was a normal distribution according to the stickiness skewness values. Tolerance and VIF

values were examined for the presence of multiple connectedness problem. Finally, t test and one-way anova were used to determine whether the problem solving and parental efficiency levels of mothers differ according to various socio-demographic variables.

Result and Discussion

As a result of the analyzes, the sub-dimensions of the parent efficiency scale for mothers, emotional support, health, leisure time and discipline sub-dimensions explain 29% of the problem solving level of mothers with gifted and talented children. According to the analysis, the significance of the problem solving levels is the relative importance of emotional support, health, discipline and leisure time. Parent support for mothers, the sub-dimension of parent efficiency scale, does not significantly predict the problem-solving skills of mothers.

Following the recognition of their children's gifted and talented children, in addition to their children's general responsibilities, families undertake new tasks or responsibilities, such as resource allocation for their needs and differentiating hobbies. Parents who have high problem solving skills can be said to be more successful in fulfilling these new responsibilities or adapting to these new responsibilities. As a result of the research, it can be explained that the mothers who have gifted and talented children predict the problem-solving skills of their parental efficiency levels. However, alternative variables that explain the problem-solving skills of mothers with gifted and talented children are needed because it is found that the rate of explaining problem-solving skills of the parent efficiency is low. Therefore, it may be useful to see that parents have roles in addition to their parents' roles and to determine the appropriate alternative variables. This may enable us to evaluate the larger participants in this study as only parents. In this way, we have the opportunity to discuss parental efficiency and problem-solving skills as part of the whole.

It was seen that the total scores of the mothers on the problem solving inventory and Parenthood Efficiency Scale did not differ according to the gender of the gifted and talented children, the level of education of the gifted and talented children, the status of mothers' husbands, their education levels, and their economic levels. Parenthood Efficiency Scale sub-dimensions revealed that the gender of the gifted and talented children, the level of education of the gifted and talented children, the marriage, the spouses and the educational level and perceived economic levels did not differ in the sub-dimensions. It was concluded that mothers with one child had a significant difference in terms of school and leisure time in sibling status with mothers with 2 children and 3 children.

It should be taken into account that the generalization and interpretation of the research findings are represented through mothers studying in the Center for Science and Arts, who have gifted children. Today, the importance of fathers' participation in education is frequently emphasized and father participation in education is rapidly increasing. The inclusion of fathers in future studies may contribute to more comprehensive data on the efficiency and problem-solving skills of parents with gifted and talented children. Thus, recommendations for planning services such as guidance for parents and family education can be developed.